

Colporteur Beek beschreef werk vanuit Wapserveen en Ruinerwold "Wonder van Drenthe" met tas en kraam op pad

door Frans Verkade

Z'n naam haalde soms de pagina's van de Meppeler. Wellicht zal niemand het zich herinneren. Immers we grijpen zo'n beetje een eeuw terug. Hij had een bijzonder beroep. Bijbelcolporteur heette het en met de bijbeltas op de rug of voor een gelijknamige tent op één of andere jaarmarkt of bij de kermis kon je hem aantreffen. Zo ook tijdens "de vierdaagse" voor de deur van de Hervormde Kerk in Meppel. Sprekend of desnoods zingend. Menige plaats in Zuidwest-Drenthe deed hij aan. We schrijven in deze aflevering over "het wonder van Drenthe", padjes-dominee Hendrik Beek.

Recent herdachten we in Vledderveen (Gr.) het negentigjarig bestaan van de kerk aldaar. Voor die gelegenheid werd een tentoonstelling ingericht vooral ook met materiaal over de begintijd, zo rond 1910. Tussen de vele ingebrachte foto's was een bijzondere met de afbeelding van een eenvoudige tent voor Kerkboeken, Bijbels en Wandteksten.

De persoon die deze ter beschikking stelde wist te vertellen dat links van de tent met het opengeslagen boek de heer Beek was vastgelegd. Dat deed me terugdenken aan de in 1888 opgerichte Vereeniging tot Colportage en Evangelisatie. Deze werd uitgerekend in Meppel opgericht en jaarlijks werd hier de algemene vergadering gehouden. De vereniging heeft zelfs een belangrijk deel van haar historie te danken aan de Meppeler G. Jakobs.

Over de vereniging kan het mogelijk later nog eens gaan, maar nu meer aandacht voor de achtste "colporteur", die z'n levensgang beschreef in de brochure: "De Padjes Domine of Het wonder van Drenthe".

Hendrik Beek was op 10 november 1866 in Edam in een bakkersgezin geboren. Als twintigjarige raakte hij zo geboeid tijdens samenkomsten van het Leger des Heils dat hij niet alleen daar maar vervolgens ook elders z'n geloof ging verwoorden. De zondagsschool uit Volendam, die destijds een koestal als onderdak kende, vond in hem een leider.

Naar Wapserveen

Totdat hij op 1 maart 1891 's morgens al vroeg per tram naar Amsterdam vertrok om door de sneltrein naar Steenwijk te worden vervoerd en vervolgens via Peperga naar het Friese Noordwolde zou reizen. Met deze tocht verstreken maar liefst dertien uren. Maar hij voelde zich geroepen voor bovengenoemde vereniging juist in Drenthe aan de slag te gaan.

Eenmaal aangekomen verzocht z'n leermeester L. Ekkelboom meteen mee te gaan naar een gezin waar een jongetje was overleden. Twaalf cursusdagen maakte hij in Noordwolde door om vervolgens onder leiding van colporteur L. Oepts in Beilen aan de slag te gaan. "Gewapend" met de Bijbeltas werd geen huis overgeslagen.

Uit een artikel in het Hervormd Weekblad van 5 maart 1942 valt af te leiden dat op 1 november 1891 de benoeming volgde tot colporteur te Wapserveen. Beek kreeg de opdracht zelfstandig alle dorpen in de omtrek te gaan bezoeken. De reis leidde per benenwagen naar Dwingeloo, Frederiksoord, Havelte, Havelterberg, Kallenkote, Meppel, Nijensleek, Steenwijk, Vledder, Vledderveen en Wapse. Zo'n beetje huis aan huis werd gepoogd aandacht te vragen voor de Bijbel en allerhande kleine brochures hieromtrent.

Ondertussen kreeg hij in Wapserveen onderdak bij timmerman Talens. De keuken uit diens woning ging al snel dienst doen als ruimte voor de zondagsschool. Volgens Beek was het een primeur voor Drenthe. Bij het hoogtepunt kon hij zo'n veertig kinderen verwelkomen.

Met stenen bekogeld

Door z'n zang en drop wist hij zich zo populair te maken dat hij zelfs werd gevraagd op een doordeweekse avond een bijbellezing te verzorgen. Niet iedereen stelde dit op prijs. Integendeel. Het samenzijn werd verstoord door mensen die voor het huis stonden te zingen en na de verschijning van de colporteur hem stenen toewierpen, althans zo schrijft hij. "Ik deed de deur dicht, maar zij deden de luiken van de ramen open en gooiden stenen door de ruiten naar binnen."

In Havelterberg vond hij meer gehoor. Ook daar werd vanuit een keuken het nodige ondernomen. Dat greep ene "mejuffrouw G.M." zozeer aan het hart dat zij aldaar een kerk wilde laten verrijzen. De bijbelcolporteur waarschuwde tegen dit streven omdat hij weer snel zou voorttrekken.

Een anekdote vertelt dat bij een Kerstfeest in Havelterberg enkele jongens weigerden te gaan zitten. Ze waren voortdurend doende om de vloerplanken te bewegen. Ineens stond Beek op en riep met stemverheffing: "In naam der Koningin, zit"! De jongens schrokken dusdanig dat ze meteen gehoorzaamden en vervolgens ging het door het dorp dat Beek door de Koningin was gezonden.

Kerst op de deel

De werkzaamheden van Beek verplaatsten zich gaandeweg naar het Friese St. Jacobiparochie om in 1894 naar Ruinen en Ruinerwold te komen. Meerdere malen werden in deze krant de aldaar te houden spreekbeurten aangekondigd. Hij werkte er opnieuw aan de oprichting van zondagsscholen.

In Ruinen groeide die zelfs uit tot maar liefst honderdtachtig deelnemers. Het Kerstfeest, dat telkenmale een enorm hoogtepunt vormde, werd met honderden bezoekers gevierd op de deel van de stal bij één van de wethouders. Waar de kerstboom op Eerste Kerstdag in Ruinen dienst deed, werd die na afloop snel afgetuigd om de volgende dag even verderop, in Ruinerwold, bij de 84 bezoekers van de zondagsschool de sfeer te vergroten.

Mooie zomeravonden werden aangegrepen voor druk bezochte openluchtsamenkomsten op de Sultansberg en elders. Wellicht zo aan het eind van 1895 heeft hij deze gemeenten weer verlaten. Overigens niet zonder aandenken. Er werd hem zelfs een gouden ring aangeboden voorzien van de tekst "Geschenk van Ruinen".

Vaste standplaats

De bijbelcolporteur vervolgde z'n trektocht in het meer oostelijke deel van Drenthe en deed daarbij plaatsen aan als Nieuw-Dordrecht, Odoorn, Sleen, Klijndijke, Exloo, Gasselte, Gieten, Drouwen, Eext en Grollo.

Na nog vanuit Marum per fiets een flink deel het Groninger land te hebben afgezworven verwisselde Beek in 1902 het reizende bestaan voor een meer vaste plek in een gemeente. Allereerst nam hij in de vacaturetijd de predikanten van Haulerwijk en Appelscha waar om aansluitend ruim tien jaren de evangelisatie van Gasselte als voorganger te dienen.

De Eerste Wereldoorlog bracht hij door met werk onder de 34.000 soldaten die bij Tilburg gelegerd waren. Echter z'n hart lag in Drenthe. Hij kwam in 1921 terug naar Valthe en Klijndijke en mocht daar voortwerken tot hij na een halve eeuw op 75-jarige leeftijd een punt achter een drukke loopbaan zette.